

Novel·la

La narradora Najat El Hachmi va guanyar la darrera edició del premi Ramon Llull amb la novel·la 'L'últim patriarca'

JOSEP LOSADA

Destins marcats

Xavier Pla

No és per una qüestió antropològica o sociològica, ni tan sols per una mera curiositat biogràfica, però és inevitable, a l'hora de reflexionar sobre *L'últim patriarca*, la novel·la que va guanyar l'últim premi Ramon Llull, fixar-se en la vida de la seva autora. Nascuda el 1979 a Nador, al Marroc, Najat El Hachmi va arribar a Vic als vuit anys. És a Catalunya on ha acabat fent els seus estudis de filologia àrab, on viu i treballa i ha sigut mare, i és en català que acaba de publicar la seva primera novel·la, després del recull *Jo també sóc catalana* (Columna, 2004).

Si aquell primer llibre era un crit d'afirmació personal, un exercici literari sobre la identitat personal i col·lectiva, amb la seva novel·la demostra sobradament que té uns dots indiscutibles com a escriptora. La intel·ligència narrativa amb què dona forma al seu duríssim passat familiar i al ric llegat de la literatura oral amaziga que l'acompanya donen com a resultat una història que és alhora dramàtica i divertida, picant, tendra i esfereïdora.

El protagonista és Mimoun, l'últim representant d'una casta de patriarques autoritaris d'origens immemorials. El petit Mimoun és un nen mimat que creix en un món eminentment rural, envoltat de dones. El seu atrac-

tiu físic, la bellesa dels seus ulls, la perfecció "d'aquella piga tan fosca damunt del llavi", permeten a Mimoun fer-se perdonar les enrabades, els atacs violents de gelosia, el malestar davant d'una vida, en principi, sense destí. Les dones de la seva família, la seva muller, les prostitutes, les seves amants cristianes, casades o divorciades, fins i tot la seva filla, acaben sempre traient-li les castanyes del foc: el dia que clava un cop de puny al seu pare, el dia que torna per primer cop de l'estranger sense diners, la primera vegada que apallissa la seva dona, etc.

El seu aprenentatge social es limita, de fet, a la seva intensa educació sexual, alterada definitivament la nit del seu casament, en què va tenir "un moment d'aquells". Mimoun és un masclista primari, un capriciós que porta un *rei* a dins, un farsant violent que sempre buscarà una dona que es deixi *domesticar* (una de les pa-

raules que el personatge més associat a les dones, al costat de *puta*) per poder exercir de veritable patriarca. Amb la convicció que la vida que viu no és el destí que li tocava viure, Mimoun caurà en l'alcohol, les drogues i la violència per conservar patèticament una autoritat que acabarà perdent d'una manera mai imaginada per ningú.

Veritable novel·la de filiació

La gràcia és que, en la primera part, la narradora explica la vida del seu pare a partir del relat oral de l'àvia, les tietes, les germanes i la seva mare. *L'últim patriarca* és una veritable novel·la de *filiació* que, en aquest cas, funciona com un substitut de l'autobiografia, tot i que la presència de la fotografia de l'autora a la coberta del llibre manté (o estimula) l'ambigüitat del llibre.

La història de la vida del pare sembla que és la marrada necessària, per a la narradora, per acabar parlant de si mateixa a la segona part. És com si la protagonista necessités primer de tot exposar a la superfície tota l'herència familiar amb què carrega per poder després començar a parlar, adquirir una nova identitat i descobrir tot allò que el seu pare li havia negat, ja sigui la llibertat, la tendresa, el desig o la comunicació. A la societat que l'acull, la protagonista s'hi incorpora a través de la lectura del diccionari, el *refugi* de l'escola i la projec-

ció, potser un pèl forçada, amb alguns personatges femenins de la novel·la catalana, com la Mila de *Solitud* i la Colometa. Dividida en capítols curts, de títols divertits (*Les putes, a casa dels altres, Sense tu, em moro, La filla del fill*), la novel·la sorprèn per una manera episòdica de narrar que consisteix a fer que, sistemàticament, el lector sàpiga sempre per endavant la resolució de cadascuna de les anècdotes que s'hi expliquen: l'escena de les cabres, la truca-da que capgira el destí, l'estrany incident del ganivet, etcètera.

L'últim patriarca és una bona novel·la, amb una primera part molt potent, una història ben portada fins al final i una llengua neta, senzilla i expressiva que no desentona mai. A més, presenta amb tota naturalitat i versemblança temes no prou explorats, com la immigració, la violència de gènere i la vida sexual dels adolescents. És emocionant comprovar com l'escriptura dona una nova identitat transgressora a la narradora, la paraula li serveix com a expiació per deslliurar-se del seu passat i començar a teixir el camí cap a l'enterrament definitiu del patriarcat, amb una escena final contundent. El pes de la història familiar és molt fort, i és amb tota aquesta vivència que Najat El Hachmi ha construït la seva primera novel·la. Ara que ja té el destí marcat, caldrà veure com avança en el camí.*

L'últim patriarca

Najat El Hachmi
Premi Ramon Llull
Planeta
Barcelona, 2008
Preu: 21,50 euros
Pàgines: 332

■ Najat El Hachmi dona forma al seu duríssim passat familiar i al ric llegat de la literatura oral amaziga que l'acompanya en una novel·la rodona, que és alhora dramàtica i divertida, picant, tendra i esfereïdora

1 2 3 4 5

Valoració

- 1 Dolent
- 2 Regular
- 3 Bo
- 4 Molt bo
- 5 Excel·lent

Una bona novel·la, amb una llengua neta, senzilla i expressiva